

การย้ายถิ่นเพื่อศึกษาต่อในมาเลเซียของนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้

Educational Migration to Malaysia of Thai Students from Southern Border Provinces

ศันสนีย์ จันทรอานูภาพ¹ นิสากร กล้านรงค์² ศุภรัตน์ พิณสุวรรณ³ มูหำหมัด สาละบิง⁴
ชีวันนัท คุณพิทักษ์⁵ และสมสมัย เอียดคง⁶

Sansanee Chanarnupap¹ Nisakorn Klanarong² Suparat Pinsuwan³ Muhammad Salaebing⁴
Cheewanan Kunpitak⁵ and Somsamai Iadkong⁶

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย และ (2) ศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาไทยขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล) ซึ่งกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยมาเลเซีย จำนวน 34 คน ผลการศึกษพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย ประกอบด้วย ปัจจัยหลักที่สำคัญ ได้แก่ ค่านิยมของสังคมไทยที่ให้คุณค่าการศึกษาต่างประเทศ ปัจจัยรองที่สำคัญ ได้แก่ โอกาสการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญ ได้แก่ คุณสมบัติของประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศมุสลิมและมีชายแดนติดต่อกับภาคใต้ของไทย สำหรับการปรับตัวของนักศึกษาไทยเมื่อต้องเผชิญกับระบบการศึกษาและสังคมที่แตกต่างนั้นพบว่า เครือข่ายสมาคมและชมรมนักศึกษาไทยในมาเลเซียเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยเหลือนักศึกษาไทยในขณะศึกษาและใช้ชีวิตในต่างแดน

คำสำคัญ: การย้ายถิ่น การศึกษาต่อ ประเทศมาเลเซีย นักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This paper aims to (1) study the factors that affect the migration decision making of Thai students for seeking higher education in Malaysia and (2) study the adaption of Thai students in Malaysia. The research methodology comprises of documentary and field research. Thirty-four Thai students in Malaysia originally from Southern border provinces of Thailand generate the core data for this study. Arguably, this research found that the demand for overseas education has been driven by push-pull-supportive factors. Push factors, such as the traditional Thai values place on the growing prestige of international tertiary study. Pull factors, such as fluency in English language when studying overseas. Supportive factors, such as Malaysia is seen as a developed Islamic neighboring country of Thailand. When experiencing culture shock

¹ อ.ดร., สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

² ผศ.ดร., สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

³ ผศ., สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

⁴ อ., สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

⁵ อ., สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

⁶ นักวิชาการ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Dr., School of Social Sciences, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

² Asst. Prof. Dr., School of Geography, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

³ Asst. Prof., School of Geography, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

⁴ Lecturer, School of Eastern Language, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

⁵ Lecturer, School of HR Management, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

⁶ Staff, The Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla, 90000

both academically and personally, the typical way that informants adjust themselves to Malaysian society is to integrate into a network of Thai students in Malaysia which could then be their new comfort zones while studying and living abroad.

Keywords: Migration, Further Education, Malaysia, Thai Students from Southern Border Provinces of Thailand

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลแห่งประเทศมาเลเซียต้องการที่จะพัฒนาให้มาเลเซียเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศทางการศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกำหนดเป้าหมายที่จะให้มาเลเซียเป็นประเทศส่งออกทางการศึกษาที่ใหญ่เป็นอันดับหกของโลกภายใน ค.ศ. 2020 รองจากประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมัน และออสเตรเลีย รัฐบาลมาเลเซียพยายามพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนธุรกิจภาคเอกชนที่ส่งเสริมการศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย อำนวยความสะดวกและลดความยุ่งยากในการสมัครเรียน ส่งเสริมมาตรการทางการตลาดในต่างประเทศ โดยเฉพาะ ในประเทศมุสลิม สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยในต่างประเทศเข้ามาตั้งวิทยาเขตในมาเลเซีย เป็นต้น [1] การสนับสนุนของรัฐบาลมาเลเซียส่งผลให้นักศึกษาต่างชาติรวมถึงนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น (ตารางที่ 1) ประเทศไทยกลายเป็นประเทศต้นทางลำดับที่ 14 ซึ่งส่งนักศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศมาเลเซีย (ตารางที่ 2)

การเพิ่มจำนวนมากขึ้นของนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียโดยเฉพาะในช่วง ค.ศ. 2003-2009 ส่งผลให้มีการจัดตั้งสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย (Thai Student Association in Malaysia, TSAM) ขึ้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม ค.ศ.2010 ภายใต้การสนับสนุนของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมความสัมพันธ์และเป็นศูนย์กลางในการประสานงานให้ความช่วยเหลือนักศึกษาไทยที่กำลังศึกษาในประเทศมาเลเซีย ผลงานเด่นของสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย ประจำปี ค.ศ. 2016 เช่น โครงการละศีลอดของชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาไทยมุสลิมได้มีโอกาสละศีลอดร่วมกัน โครงการกีฬาประเพณีของนักศึกษาไทยในมาเลเซีย โดยมีคณะนักกีฬาจากชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าร่วมการแข่งขัน โครงการสัมมนาประจำปีของสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย โดยมีตัวแทนจากชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าร่วมในการสัมมนา เป็นต้น กิจกรรมสานสัมพันธ์ของเครือข่ายสมาคมและชมรมนักศึกษาไทยในมาเลเซียมีส่วนช่วยสร้างชุมชนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย [2]

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย ปี ค.ศ. 2003 - 2010

สถาบันอุดมศึกษา	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
รัฐบาล	475	360	493	464	719	803	809	786
เอกชน	406	475	501	480	429	661	870	939
รวม	881	835	994	944	1,148	1,464	1,679	1,725

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการมาเลเซีย (2011)

ตารางที่ 2 อันดับประเทศต้นทางของนักศึกษาต่างชาติในประเทศมาเลเซีย ประจำปี ค.ศ. 2008

อันดับที่	ประเทศต้นทาง	อันดับที่	ประเทศต้นทาง	อันดับที่	ประเทศต้นทาง
1	จีน	6	เยเมน	11	โซมาเลีย
2	อินโดนีเซีย	7	บอตสวานา	12	มัลดีฟส์
3	อิหร่าน	8	ซูดาน	13	ซาอุดีอาระเบีย
4	ไนจีเรีย	9	อิรัก	14	ไทย
5	บังคลาเทศ	10	ปากีสถาน	15	ลิเบีย

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการมาเลเซีย (2011)

ผู้วิจัยพยายามสืบค้นข้อมูลซึ่งเป็นปัจจุบันเกี่ยวกับสถิติจำนวนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียพบว่า สมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซียได้ขึ้นทะเบียนรายชื่อนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย โดยข้อมูล ณ วันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 2016 ระบุว่า มีจำนวนนักศึกษาไทยที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จำนวน 21 แห่งทั่วประเทศมาเลเซีย จำนวนรวม 541 คน จำแนกเป็นเพศหญิง จำนวน 388 คน เพศชาย จำนวน 153 คน นักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนามาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย (จำนวน 235 คน) ได้แก่ จังหวัดสงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล โดยสาขาวิชายอดนิยม

สามอันดับแรก ได้แก่ สาขาวิชาอิสลามศึกษา (จำนวน 166 คน) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และมัลติมีเดีย (จำนวน 71 คน) และสาขาวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร (จำนวน 60 คน) [3]

ไม่เพียงเท่านั้น ผู้วิจัยยังพบอีกด้วยว่า นักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไหลออกจากระบบการศึกษาไทยเพื่อไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในต่างประเทศอื่น ๆ ด้วย เช่น ประเทศอียิปต์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศตุรกี เป็นต้น ปัจจุบันมีนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ กว่า 9,000 คน ใน 24 ประเทศทั่วโลก ด้วยเหตุนี้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) จึงได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ประสานงานนักศึกษาไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในต่างประเทศและชมรมผู้ปกครองนักศึกษาไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในต่างประเทศขึ้น เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ภายใต้การดูแลของกองกิจการต่างประเทศ ศอ.บต. เพื่อเป็นศูนย์กลางระหว่างผู้ปกครองและนักศึกษา ในการนี้ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากทั้งชมรมและสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยในต่างประเทศ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการอำนวยความสะดวก ดูแล ประสานงาน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ตามแผนยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศสามประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การดำเนินการก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ยุทธศาสตร์การดำเนินการขณะศึกษาในต่างประเทศ และยุทธศาสตร์ภายหลังกลับจากการศึกษาจากต่างประเทศ [4]

สภาวะการไหลออกจากระบบการศึกษาไทยของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่องเช่นนี้ ทำให้เกิดความเร่งด่วนในการศึกษาว่า ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ และนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เหล่านี้ปรับตัวต่อระบบการศึกษาและระบบสังคมที่แตกต่างจากในประเทศไทยอย่างไร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาประเทศปลายทาง (Place of Destination) ของนักศึกษาไทยจากจังหวัดภาคใต้เพียงประเทศเดียวคือ ประเทศมาเลเซีย เนื่องจากเป็นประเทศมุสลิมเพื่อนบ้านซึ่งมีชายแดนติดต่อกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ข้อค้นพบที่ได้ช่วยขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการย้ายถิ่นของนักเรียนไทยเพื่อศึกษาต่อในต่างประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสถาบันอุดมศึกษาของไทย สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์เชิงแผนและนโยบายทางด้านการศึกษา เพื่อลดปัญหาการไหลออกจากระบบการศึกษาไทยของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันทางด้านการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้านได้

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย
- 2) เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาไทยขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การย้ายถิ่นเพื่อศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียของนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้แนวคิดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (International Migration) ซึ่งหมายถึง การเคลื่อนย้ายของประชากรข้ามพรมแดนจากประเทศที่ตนเป็นพลเมืองหรือพำนักอยู่ ไปยังประเทศอื่นเพื่อดำรงชีวิตเป็นเวลายาวนาน โดยปกติจะกำหนดว่าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี [5] สำหรับนักศึกษาไทยซึ่งกำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย นั้น จะต้องใช้เวลาในการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นเวลายาวนานอย่างน้อยสามปี โดยเมื่อย้ายถิ่นเข้าไปศึกษาแล้วนั้น นักศึกษาไทยเหล่านี้ (Migrant Students) จะต้องปรับตัวกับระบบสังคมและระบบวิชาการที่แตกต่าง และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนั้น นักศึกษาอาจเดินทางกลับประเทศ (Return Migrants) หรืออาจเปลี่ยนสถานภาพเป็นผู้ตั้งถิ่นฐาน (Settlers) ในประเทศที่เลือกไปศึกษานั้นอย่างถาวร [6]

นักสังคมวิทยาพิจารณาทฤษฎีปัจจัยผลักและปัจจัยดึง (Push-Pull Theory) ในการอธิบายการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ โดยอธิบายว่า ปรากฏการณ์การเคลื่อนย้ายประชากรระหว่างประเทศนั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่หลากหลายทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งโดยสรุปแล้ว การย้ายถิ่นระหว่างประเทศสามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการได้แก่ (ก) ปัจจัยผลัก (Push Factors) จากประเทศต้นทาง (Place of Origin) ที่มีผลให้ประชากรภายในประเทศมีความปรารถนาที่จะย้ายถิ่นออก เช่น สถานการณ์ความไม่สงบภายในประเทศ ภัยพิบัติ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น (ข) ปัจจัยดึง (Pull Factors) จากประเทศปลายทาง (Place of Destination) ที่มีผลให้ประชากรภายนอกปรารถนาที่จะย้ายถิ่นเข้า เช่น

ตลาดแรงงานเปิดกว้าง ความได้เปรียบของอัตราค่าจ้างและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การประกันคุณภาพชีวิต การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น (ค) อุปสรรคที่ต้องคำนึงถึง เช่น ข้อกฎหมายระหว่างประเทศ การคมนาคมขนส่ง ความสามารถในการปรับตัว เป็นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้ย้ายถิ่นว่าจะสามารถเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้ได้หรือไม่ และ (ง) ปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆ เช่น เครือข่ายของผู้ย้ายถิ่นในประเทศต้นทางและในประเทศปลายทาง ตลอดจนเครือข่ายที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ย้ายถิ่นระหว่างการย้ายถิ่น เป็นต้น [7]

นอกจากนั้น ทฤษฎีการย้ายถิ่นข้ามแดน (Transnational Migration) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการคมนาคมขนส่ง ทำให้ความห่างไกลของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมกับประเทศบ้านเกิด คนย้ายถิ่นยังคงติดต่อกับบ้านเกิดได้ในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนกลายเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไปในหมู่คนย้ายถิ่นทั้งหลาย ในปัจจุบันกระบวนการย้ายถิ่นเป็นกระบวนการที่จะต้องทำความเข้าใจผ่านกิจกรรมข้ามพรมแดนไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนของความคิด ข้อมูลข่าวสาร ผู้คน และวัฒนธรรม นักศึกษาไทยย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียยังคงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบ้านเกิดตลอดเวลาในขณะศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบิดามารดาและมิตรสหายซึ่งยังคงอาศัยอยู่ในประเทศไทย ยังคงเดินทางไปกลับระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการคมนาคมขนส่งที่ทันสมัย ความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนกลายเป็นปรากฏการณ์ปกติที่พบเห็นได้ทั่วไปในหมู่ผู้ย้ายถิ่นทั้งหลาย สิ่งเหล่านี้มีผลไม่มากนักต่อการปรับตัวของนักศึกษาไทยในต่างแดน [8]

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง Analysis of the Satisfaction on Programme of Studies among International Students (ภาษามลายู) ของ Liew Chei Sieng [9] ระบุว่า การศึกษาถูกใช้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะดึงดูดนักศึกษาต่างชาติให้เดินทางเข้าสู่ประเทศมาเลเซีย ตามวิสัยทัศน์ของประเทศที่ต้องการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในภูมิภาค จากการสำรวจนักศึกษาต่างชาติจำนวน 840 คนซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศมาเลเซียจำนวน 30 แห่งทั่วประเทศ โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาต่างชาติชาวจีน ชาวอินโดนีเซีย และชาวอิหร่าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อระดับความพึงพอใจในหลักสูตรการศึกษาของนักศึกษาต่างชาติ ได้แก่ ความพึงพอใจในตัวผู้สอนและความพึงพอใจในวิธีการวัดประเมินผล ทั้งนี้ พบความแตกต่างของระดับความพึงพอใจในหลักสูตรการศึกษาของนักศึกษาต่างชาติโดยนักศึกษาต่างชาติที่มาจากประเทศต้นทางที่แตกต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน และนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในประเภทของสถาบันอุดมศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน

งานวิจัยเรื่อง Attraction factors of international graduate students to research universities in Malaysia (ภาษามลายู) ของ Abd Hair Awang, Zaimah Ramil และ Izzurazlia Ibrahim [10] ระบุว่า นักศึกษาต่างชาติกำลังเป็นที่ต้องการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ที่จะถูกดึงดูดให้มาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยวิจัยในประเทศมาเลเซีย โครงการวิจัยนี้สำรวจโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาต่างชาติจำนวน 369 คนที่กำลังศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใน Universiti Kebangsaan Malaysia, Salangor (UKM) พบว่า ปัจจัยดึงดูดนักศึกษาต่างชาติให้เลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยวิจัยในประเทศมาเลเซีย ได้แก่ โอกาสการได้รับทุนการศึกษา ค่าเล่าเรียน และหลักสูตรการศึกษาเป็นที่ยอมรับของประเทศต้นทาง

งานวิจัยเรื่อง Problems among international students in Universiti Teknologi Malaysia (ภาษามลายู) ของ Hassan bin Hushin และ Nurfarahiyah binti Mahmud [11] มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของนักศึกษาต่างชาติซึ่งกำลังศึกษาอยู่ใน Universiti Teknologi Malaysia (UTM) โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาต่างชาติซึ่งกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 135 คน พบว่า ปัจจัยที่นักศึกษาต่างชาติมีความกังวลใจมากที่สุดในขณะศึกษา คือ เรื่องเรียนและอาชีพในอนาคต รองลงมา คือ เรื่องการเงินและการใช้ชีวิตในประเทศมาเลเซีย เช่น การหางานพิเศษ สภาพการทำงานพิเศษ กิจกรรมพักผ่อนหลังเลิกเรียน การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต อาหาร ภาษา ความสัมพันธ์กับนักศึกษาท้องถิ่นชาวมาเลเซีย

งานวิจัยเรื่อง Social and academic Issues among Indonesian International Students in Universiti Pendidikan Sultan Idris (ภาษามลายู) ของ Riki Taufiki และ Amir Hasan Dawi [12] พบว่า ในด้านการใช้ชีวิต นักศึกษาต่างชาติชาวอินโดนีเซียประสบปัญหาเกี่ยวกับอาหารและภาษา (ซึ่งใช้ในการสื่อสาร) ส่วนในด้านการศึกษานั้น นักศึกษาต่างชาติชาวอินโดนีเซียประสบปัญหาเกี่ยวกับภาษา (ซึ่งใช้ในการเรียนการสอน) และการเหยียดเชื้อชาติในชั้นเรียน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยที่ศึกษานักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทางอันดับที่ 14 ที่ส่งนักศึกษาไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย อีกทั้งภาคใต้ของไทยยังมีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซีย และนักศึกษาไทยจำนวนมากนับถือศาสนาอิสลาม

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความทางวิชาการนี้มีพื้นฐานจากโครงการวิจัยเรื่อง การย้ายถิ่นเพื่อศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียของนักศึกษาไทย ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยทักษิณ งบประมาณเงินแผ่นดิน ประจำปี พ.ศ. 2559 บทความทางวิชาการนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน 34 คน เป็นนักศึกษาไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ได้แก่ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล และกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย

ภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลักพอจะสรุปได้ดังนี้ คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของประเทศมาเลเซีย ครอบคลุมทั้งเพศชายและเพศหญิง ทั้งที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยในส่วนกลาง และมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค โดยส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม แม้ว่าผู้วิจัยไม่ได้เจาะจงว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องนับถือศาสนาใด แต่เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับถือศาสนาอิสลาม จึงมีผลให้ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามด้วย (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ภูมิลำเนา	จำนวน (คน)	เพศ	จำนวน (คน)	ศาสนา	จำนวน (คน)
สงขลา	16	ชาย	13	พุทธ	3
ปัตตานี	5	หญิง	21	อิสลาม	31
ยะลา	6				
นราธิวาส	5				
สตูล	2				

สถาบันการศึกษาที่จบ ม.6 หรือเทียบเท่า	จำนวน (คน)	ภาษาที่ใช้ในครัวเรือน	จำนวน (คน)
โรงเรียนไทยสายสามัญ	7	ไทย	16
โรงเรียนไทยสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ	25	มลายู	17
สถาบันการศึกษาในตะวันออกกลาง	2	อาหรับ	1

สาขาที่เรียนในปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ผู้ประกอบการทางการเงิน	จำนวน (คน)
ภาษาศาสตร์และที่เกี่ยวข้องกับภาษา	3	บิดามารดา ญาติพี่น้อง	32
พาณิชยศาสตร์และบริหารธุรกิจ	7	ได้รับทุนการศึกษา*	2
เศรษฐศาสตร์ การตลาด การเงิน การธนาคาร	5		
การท่องเที่ยว การขนส่ง การจัดการ	8		
กฎหมายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	8		
คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3		

* เป็นทุนการศึกษาจากมูลนิธิเอกชนซึ่งก่อตั้งในประเทศมาเลเซีย ทุนส่วนใหญ่จะมอบให้กับนักเรียนนานาชาติซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม

ในการแสวงหาผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ สมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย และชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ สำหรับการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กล่าวคือ ผู้วิจัยจะประสานงานกับสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซียและชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยสุ่มเลือกมหาวิทยาลัยซึ่งมีนักศึกษาไทยกำลังศึกษาอยู่ จำนวน 7 แห่ง (จากจำนวนรวม 21 แห่ง) กำหนดให้ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยในส่วนกลาง และมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค เมื่อผู้วิจัยเดินทางไปถึง ณ มหาวิทยาลัยนั้น ๆ หากนักศึกษาไทยซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้คนใดอยู่ในช่วงวันและเวลาดังกล่าว ผู้วิจัยก็จะขออนุญาตหมายเพื่อเล่าถึงรายละเอียดโครงการและเชิญชวนให้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และเพื่อพัฒนาความไว้วางใจและลดความหวาดระแวงของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยยืนยันว่า โครงการวิจัยไม่มี

ประเด็นอ่อนไหวเกี่ยวกับศาสนา การเมือง และสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้วิจัยจะปกปิดชื่อมหาวิทยาลัยและไม่เปิดเผยชื่อของผู้ให้ข้อมูลหลัก ในที่สุดผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดยินดีเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลจากสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ สมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย และร้านอาหารไทยบางแห่งในประเทศมาเลเซียด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการทำความเข้าใจบริบทของการศึกษาและใช้ชีวิตในประเทศมาเลเซีย ผู้วิจัยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลในสนามวิจัยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 และหลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว จึงจัดกระทำข้อมูลโดยการถอดเทปสัมภาษณ์และถอดความโดยสรุปสาระสำคัญที่ได้ตามขอบเขตของเนื้อหา จากนั้นจึงนำข้อสรุปที่ได้ในแต่ละประเด็นไปตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธีสามเส้า (Triangulation) แล้วเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ข้อจำกัดในการดำเนินงานวิจัย

1. การเก็บข้อมูลในต่างประเทศใช้งบประมาณค่อนข้างสูง และจำเป็นต้องมีการวางแผนล่วงหน้า โดยจะต้องหาช่วงเวลาให้ผู้วิจัยสามารถขออนุมัติเดินทางไปปฏิบัติงานวิจัยในต่างประเทศได้ ในขณะเดียวกันจะต้องเป็นช่วงเวลาให้ผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ติดสอบหรือภารกิจอื่น สำหรับการเดินทางไปเก็บข้อมูลในประเทศมาเลเซียในแต่ละครั้งนั้น เพื่อความสะดวกและคล่องตัวในการเดินทางไปยังหลายมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยใช้วิธีเช่ารถตู้จากประเทศไทยเพื่อเดินทางในประเทศมาเลเซีย ซึ่งคนขับรถรู้จักเส้นทางในประเทศมาเลเซียและสามารถพูดภาษามลายูได้

2. ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย ซึ่งค่อนข้างเข้มงวดในการตรวจคนเข้า-ออก ผู้วิจัยจำเป็นต้องเช่าห้องพักรายวันภายในมหาวิทยาลัยหรือใกล้กับมหาวิทยาลัย เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล ข้อจำกัดนี้กลับส่งผลดีต่อการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจบริบทของการศึกษาและการใช้ชีวิตในมาเลเซียมากขึ้น

3. แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจะสามารถพูดภาษาไทยได้ แต่การเดินทางไปเก็บข้อมูลในต่างประเทศ ผู้วิจัยจำเป็นต้องทำงานเป็นทีม โดยผู้วิจัยร่วมบางคนใช้ภาษามลายูในการติดต่อประสานงาน ผู้วิจัยร่วมบางคนใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อประสานงาน ผู้วิจัยร่วมบางคนใช้สถานภาพการเป็นนักศึกษาปริญญาเอก และ/หรือ ศิษย์เก่าในมหาวิทยาลัยของมาเลเซียเป็นช่องทางในการติดต่อประสานงาน นอกจากนี้ ยังพบว่า การที่ผู้วิจัยร่วมบางคนเป็นมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีส่วนช่วยให้การติดต่อประสานงานและการพัฒนาความไว้วางใจเป็นไปได้ง่ายมากขึ้น

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การย้ายถิ่นของนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย พบปัจจัยและกระบวนการที่เกี่ยวข้องดังนี้ (1) ปัจจัยและกระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย (2) คุณสมบัติพื้นฐานของการสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย และ (3) การปรับตัวของนักศึกษาไทยขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย

ปัจจัยและกระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย

การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียของนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น โดยสรุปแล้วพบว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการผสมผสานของปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งการวิจัยนี้จำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียเป็นสามประเภท ได้แก่ ปัจจัยผลัก (Push Factors) ปัจจัยดึง (Pull Factors) และปัจจัยเกื้อหนุน (Supportive Factors)

ปัจจัยผลักที่สำคัญ ได้แก่ ค่านิยมของสังคมไทยที่ให้คุณค่าการศึกษาในต่างประเทศ และความเชื่อที่ว่า “นักเรียนนอก” มีโอกาสมากกว่าในเรื่องความก้าวหน้าทางอาชีพ ผู้ให้ข้อมูลหลักเชื่อว่าการเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียเป็นการลงทุนเพื่ออนาคตที่ดีกว่า ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ไม่มีผู้ให้ข้อมูลหลักคนใดที่ระบุว่าสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนกล่าวถึงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เฉพาะกรณีที่มีการรายงานข่าวพาดพิงในลักษณะที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดแบบเหมารวมว่า นักศึกษามุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นแนวร่วมแบ่งแยกดินแดนหรือแนวร่วมของผู้ก่อการความไม่สงบในพื้นที่⁷ ซึ่งในประเด็นนี้ ได้สร้างความไม่พอใจอย่างมากในบรรดานักศึกษาไทยมุสลิมในมาเลเซีย จนสมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซียได้เรียกร้องผ่านสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ไปยังรัฐบาลไทย ขอให้ระมัดระวังการรายงานข่าวและการให้ข่าวมากขึ้น

⁷ สำนักข่าวอิสรา, สืบค้นได้ใน https://www.isranews.org/south-news/scoop/item/47785-outer_47785.html

ปัจจัยดังที่สำคัญ ได้แก่ โอกาสในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทั้งหมดระบุว่าพวกเขาได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษในระบบโรงเรียนไทยมานาน แต่ไม่มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ การมีโอกาสนำทักษะภาษาอังกฤษในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นวิธีการเรียนรู้ภาษาที่มีประสิทธิภาพมากกว่าที่จะเรียนอยู่ในประเทศไทย ทุกวันนี้ไม่มีใครกล้าปฏิเสธความจริงที่ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อสารระหว่างประเทศทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย สิ่งนี้ได้กลายเป็นแรงกระตุ้นความปรารถนาของนักศึกษาไทยที่อยากจะเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น

แน่นอนว่ามีหลายประเทศทั่วโลกที่ใช้ภาษาอังกฤษ เหตุใดนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเลือกมาเลเซีย เป็นประเทศปลายทาง (Place of Destination) ในขั้นตอนนี้ ปัจจัยเกื้อหนุนได้เข้ามาเกี่ยวข้อง

ปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญ ได้แก่ คุณสมบัติของประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศมุสลิม พัฒนาแล้ว และมีชายแดนติดต่อกับภาคใต้ของไทย ทำให้นักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม สามารถปฏิบัติศาสนกิจ รับประทานอาหารฮาลาล แต่งกายตามแบบวัฒนธรรมของชาวมุสลิม และหาสาขาวิชาเรียนซึ่งสอดคล้องตามหลักศาสนาอิสลามได้ ตลอดจนเดินทางกลับบ้านได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว⁸ ค่าครองชีพไม่แพงจนเกินไป⁹ มาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศมาเลเซียยังได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (หรือ ก.พ.) ด้วย¹⁰

ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนเล่าว่า จริงอยู่ที่หลักสูตรหรือสาขาวิชาที่พวกเขาสนใจเรียนนั้น ส่วนใหญ่สามารถหาเรียนได้ในประเทศไทย แต่พวกเขาอาจจะต้องย้ายถิ่นไปศึกษาต่อในกรุงเทพมหานครหรือภูมิภาคอื่นของไทย ซึ่งห่างไกลจากบ้านมากกว่ามาเลเซีย ค่าเล่าเรียนหลักสูตรนานาชาติในประเทศไทยก็ไม่ได้แตกต่างจากการไปเรียนต่อในประเทศมาเลเซียมากนัก ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนมีญาติพี่น้องที่เคยหรือกำลังเรียนหรือทำงานอยู่ในประเทศมาเลเซีย ทำให้การสมัครเรียนและการเตรียมตัวไปใช้ชีวิตในมาเลเซียสามารถกระทำได้ง่ายขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนยังได้รับทุนการศึกษาจากมูลนิธิเอกชนซึ่งก่อตั้งในประเทศมาเลเซีย ทุนการศึกษาเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะมอบให้กับนักเรียนนานาชาติซึ่งนับถือศาสนาอิสลามที่ประสงค์จะเข้าศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันเป็นที่น่าสังเกตว่า มีแหล่งทุนเพื่อการศึกษาต่อต่างประเทศเข้าไปประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักเรียนมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เลือกย้ายถิ่นไปศึกษาต่อต่างประเทศทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะแหล่งทุนการศึกษาจากประเทศตุรกี อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

นอกจากนั้นแล้ว ผลการศึกษายังพบว่า ปัจจัยต่อไปนี้ ไม่ได้ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ไม่ได้ มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้การศึกษาเป็นใบเบิกทางในการย้ายถิ่นฐานถาวรภายหลังสำเร็จการศึกษา ความปรารถนาย้ายถิ่นฐานถาวรในประเทศมาเลเซียไม่ได้เกิดขึ้นในขณะตัดสินใจไปศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย แต่เกิดขึ้นภายหลังเมื่อนักศึกษาได้ใช้ชีวิตในประเทศมาเลเซียแล้วและกำลังวางแผนเกี่ยวกับอนาคตภายหลังสำเร็จการศึกษา โดยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่วางแผนเดินทางกลับประเทศไทยภายหลังสำเร็จการศึกษา ส่วนที่เหลือวางแผนพำนักต่อในประเทศมาเลเซีย หรือเดินทางไปยังประเทศอื่นโดยเฉพาะประเทศมุสลิม ผู้ให้ข้อมูลหลักที่วางแผนกลับประเทศไทยภายหลังสำเร็จการศึกษานั้น ระบุเหตุผลว่าเป็นเพราะต้องการอยู่ใกล้บ้านและต้องการนำความรู้ความสามารถกลับไปพัฒนาชุมชนของตนเอง ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักที่วางแผนพำนักต่อในประเทศมาเลเซีย นั้น เพราะอยากมีชีวิตที่อิสระ และระดับเงินเดือนในประเทศมาเลเซียสูงกว่าในประเทศไทย ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Klimaviciute [13] และ Gungor and Tunzel [14] ซึ่งพบว่า การวางแผนพำนักต่อของนักศึกษาต่างชาติภายหลังสำเร็จการศึกษา เหตุผลหลักเนื่องจากต้องการมีชีวิตอิสระ และเชื่อว่าสามารถหางานทำที่ดีและเงินเดือนสูงกว่าได้ ส่วนนักศึกษาต่างชาติที่วางแผนเดินทางกลับประเทศบ้านเกิดของตนภายหลังสำเร็จการศึกษานั้น เหตุผลหลักเนื่องจากความยึดมั่นผูกพันกับครอบครัว

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ไม่ได้ มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้การศึกษาเป็นใบเบิกทางในการเข้าไปหางานทำในประเทศมาเลเซีย ตามกฎหมายของทางมาเลเซียแล้ว ประเทศมาเลเซียอนุญาตให้นักศึกษาต่างชาติสามารถทำงานได้เฉพาะในช่วงปิดภาคเรียนเท่านั้น และจะต้องขอใบอนุญาตทำงานด้วย นักศึกษาต่างชาติจะได้รับอนุญาตให้ทำงานแบบ Part-time ไม่เกิน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

⁸ จุดผ่านแดนบริเวณชายแดนไทยมาเลเซียมี 4 จังหวัด ได้แก่ สตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส

⁹ อัตราแลกเปลี่ยนเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2560 คือ 7.9794 บาท เท่ากับ 1 รिंगกิต, สืบค้นข้อมูลได้ใน <https://www.bot.or.th>

¹⁰ รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซียที่ได้รับการรับรองในการสอบเข้ารับราชการในประเทศไทย, สืบค้นได้ใน <http://e-accreditation.ocsc.go.th/acc/search/internew/maininter.html>

ใบอนุญาตทำงานมีอายุเพียงสามเดือน สามารถขอต่ออายุได้ แต่มีเงื่อนไขว่าการทำงานจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา โดยจะประเมินจากผลการเรียนเป็นหลัก [15] ผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทั้งหมดใช้ชีวิตในประเทศมาเลเซียเพื่อการศึกษาเพียงอย่างเดียว เฉพาะนักศึกษาบางคนเท่านั้นที่ทำงานในขณะที่ศึกษาด้วย เช่น ผู้ให้ข้อมูลหลักในรัฐเคดะห์ซึ่งกำลังศึกษาทางด้านการบริหารธุรกิจ ทำงานตรงกับสาขาที่เรียนคือเป็นผู้ประกอบการร้านอาหารซึ่งได้รับอนุญาตให้เปิดจำหน่ายภายในมหาวิทยาลัยได้ พนักงานภายในร้านเป็นนักศึกษาไทยเกือบทั้งหมด¹¹

3. ความต้องการศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย ไม่ได้ เป็นผลมาจากความจำกัดในโอกาสการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทั้งหมดเข้าเรียนในหลักสูตรการศึกษาในประเทศมาเลเซียซึ่งพวกเขาเชื่อว่าพวกเขาสามารถหาเรียนวิชาเหล่านี้ได้ในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนหนึ่งสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้แต่ตัดสินใจสละสิทธิ์ และเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซีย

สำหรับกระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมาเลเซียนั้นพบว่า ไม่ได้เป็นผลมาจากการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่เพียงลำพัง ผู้ปกครองมีส่วนในการตัดสินใจด้วยตั้งแต่ในขั้นตอนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในต่างประเทศ ขั้นตอนการเลือกประเทศและสาขาที่เรียน ตลอดจนขั้นตอนการเตรียมพร้อมในการใช้ชีวิตในต่างแดน ผู้ปกครองของผู้ให้ข้อมูลหลักต่างก็ส่งเสริมให้บุตรหลานของตนมีประสบการณ์การศึกษาต่อในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศมุสลิม ครอบครัวทางบ้านของผู้ให้ข้อมูลหลักเชื่อว่าบุตรหลานของตนจะมีอนาคตที่ดีกว่าหากได้ศึกษาต่อในต่างประเทศ และการย้ายถิ่นไปศึกษาต่อในประเทศมุสลิมยังเป็นค่านิยมที่สังคมบ้านเกิดให้การยอมรับอีกด้วย

คุณสมบัติพื้นฐานของการสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย

เมื่อนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย นักเรียนไทยเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์ตรงตามที่มหาวิทยาลัยในประเทศมาเลเซียกำหนด จึงจะสามารถเปลี่ยนสถานภาพเป็นนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย จะต้องมีความสัมพันธ์พื้นฐานดังนี้ (1) มีวุฒิการศึกษาระดับ STPM (Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia: STPM) หรือเทียบเท่าระดับ GCE 'A' level โดยคำว่า GCE A-Level ย่อมาจาก General Certificate of Education Advanced Level เป็นหลักสูตรที่ใช้กันในระบบการศึกษาของอังกฤษ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่เลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา สำหรับระบบการศึกษาของประเทศมาเลเซีย หากเลือกที่จะเรียนต่อในสายอุดมศึกษา จะต้องเข้ารับการศึกษาระดับเตรียมอุดมศึกษาก่อน (Post-Secondary or Pre-University Education) ถึงจะสามารถก้าวเข้าไปเรียนต่อในระดับปริญญาตรีได้ การศึกษาในระดับนี้ใช้เวลา 1 – 2 ปี โดยมี 2 เส้นทางคือ Sixth Form และ Matriculation (หรือ Foundation) การเรียนในเส้นทาง Sixth Form มี 3 สาขา คือ Arts, Science และ Technical ซึ่งเมื่อเรียนจบแล้วจะต้องสอบผ่านการสอบวัดมาตรฐานของรัฐคือ STPM โดยจะได้วุฒิเทียบเท่ากับ GCE 'A' levels ส่วน Matriculation นั้น คือการสมัครเรียนชั้นเตรียมอุดมศึกษากับทางมหาวิทยาลัยโดยตรง ซึ่งหลังจากเรียนจบตามหลักสูตรและสอบผ่านแล้ว จึงจะสามารถเข้าเรียนในระดับปริญญาตรีได้ สำหรับการวิจัยนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ใช้วุฒิระดับมัธยมศึกษาจากไทยเพื่อสมัครเรียนชั้นเตรียมอุดมศึกษากับทางมหาวิทยาลัยโดยตรง เมื่อเรียนจบหลักสูตรและสอบผ่านแล้ว จึงเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี (2) มีผลการสอบภาษาอังกฤษ เช่น TOEFL หรือ IELTS ไม่น้อยกว่าระดับคะแนนขั้นต่ำที่มหาวิทยาลัยกำหนด และ (3) มีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด เช่น บางมหาวิทยาลัยกำหนดให้พิจารณาผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาด้วย ในขณะที่บางมหาวิทยาลัยกำหนดให้ผู้สมัครเป็นนักศึกษานานาชาติจะต้องมีใบตอบรับเข้าศึกษาของมหาวิทยาลัยในบ้านเกิดของตนมาแสดงด้วย ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนจะต้องผ่านขั้นตอนการสอบเข้าเรียนปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยก่อน หลักสูตรใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องตรงกับหลักสูตรที่สมัครเรียนในประเทศมาเลเซีย เพื่อนำใบตอบรับเข้าเรียนดังกล่าวไปประกอบการสมัครเรียนปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยมาเลเซีย

จากคุณสมบัติพื้นฐานในการสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซียข้างต้น สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่านักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไหลออกจากระบบการศึกษาของไทยนั้น เป็นนักเรียนที่มีคุณภาพ โดยมีทักษะทางภาษาและวิชาการอยู่ในระดับดีหรือดีมาก

¹¹ ร้านอาหารของนักศึกษาไทยในมาเลเซีย สืบค้นข้อมูลได้ใน <http://www.finerrestaurantfinder.com/restaurant/6316438-96929033/BUBBLE+SHAKE>

การปรับตัวของนักศึกษาไทยขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย

ประสบการณ์ชีวิตในต่างแดนเปิดโอกาสให้นักศึกษาไทยย้ายถิ่นต้องเผชิญกับสิ่งท้าทายใหม่ โดยผลการวิจัยพบว่า ความท้าทายของนักศึกษาไทยขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย มีดังนี้

1. การเผชิญกับระบบการศึกษาที่แตกต่าง เป็นที่แน่นอนว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีคุณสมบัติครบในการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย และผ่านการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ความยุ่งยากที่ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเผชิญขณะศึกษาในประเทศมาเลเซียก็คือ ความไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมการเรียนการสอนซึ่งแตกต่างไปจากระบบการศึกษาในประเทศไทย อาทิ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำงานกลุ่ม โดยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ผู้เรียนจะถูกฝึกให้คิด วิเคราะห์ และกล้าโต้แย้งทางความคิดโดยแสดงออกผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายในชั้นเรียนหรือการเขียนรายงาน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ค่อยคุ้นเคยกับการท้าทายความคิดของคนอื่นโดยเฉพาะกับอาจารย์ผู้สอน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Talebloo and Baki [16] และ Wan et al. [17] ซึ่งศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติในประเทศมาเลเซียพบว่า ความยุ่งยากที่สำคัญของนักศึกษาต่างชาติในประเทศมาเลเซียก็คือเรื่องการแสดงออกในชั้นเรียน

2. การเผชิญกับระบบสังคมที่แตกต่าง คนไทยในประเทศไทยจำนวนไม่น้อยอาจมีความเชื่อว่า นักศึกษาไทยมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่น่าจะมีปัญหาเรื่องการสื่อสาร เพราะสามารถใช้ภาษามลายูสื่อสารในสังคมมาเลเซียได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักอธิบายว่า ภาษามลายูที่นิยมใช้กันในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยนั้น แม้จะมีสำเนียงคล้ายกับภาษามลายูที่ใช้กันในรัฐกลันตันของมาเลเซีย แต่จะมีความแตกต่างจากภาษามลายูที่นิยมใช้กันในรัฐส่วนใหญ่ของมาเลเซีย อีกทั้งนักศึกษาไทยมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนหนึ่งโดยเฉพาะจากจังหวัดสตูล ก็ไม่ได้มีความชำนาญในการใช้ภาษามลายูแต่อย่างใด

3. นอกจากการต้องเผชิญกับภาษา สำเนียง และคำแสลงที่แตกต่างแล้ว นักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียยังต้องประสบกับความยุ่งยากอื่น ๆ จากการที่ต้องอยู่ห่างจากบ้าน อาทิ คิดถึงบ้าน เหงา มีปัญหาเรื่องการพักอาศัยในหอพักร่วมกับเพื่อนนักศึกษาที่ไม่คุ้นเคย และปัญหาการบริหารการเงิน ผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องรับมือกับการจัดการกิจวัตรทั้งหมดด้วยตัวเอง ทั้งการวางแผนเดินทาง การจัดการตารางเรียน การซื้ออาหารและของใช้จำเป็น การซักรีดเสื้อผ้าเอง สิ่งเหล่านี้เมื่อเวลาผ่านไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผู้ให้ข้อมูลหลักจะค่อย ๆ ปรับตัวได้ และปัญหาเหล่านี้ก็จะค่อย ๆ คลี่คลายลง ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า ประสบการณ์ที่ได้รับขณะศึกษาในประเทศมาเลเซียเปลี่ยนชีวิตของพวกเขาให้มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น สามารถดูแลและรับผิดชอบตัวเองได้ พวกเขาเติบโตขึ้นทั้งทางวิชาการและชีวิตส่วนตัว

4. ปัญหาอดนียมของนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย ปัญหาที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทุกคนล้วนให้ข้อมูลสอดคล้องกันก็คือ ปัญหาในการต่อวีซ่านักเรียน เนื่องจากนักศึกษาต่างชาติส่วนใหญ่ที่ถึงแม้จะศึกษาต่อในหลักสูตรอุดมศึกษาซึ่งมีระยะเวลาในการศึกษาไม่น้อยกว่าสามปี วีซ่านักเรียนที่ได้รับจากทางการมาเลเซียจะมีอายุเพียง 1 ปีเท่านั้น ทำให้ต้องต่ออายุวีซ่าทุกปี และในการเตรียมตัวเพื่อยื่นขอต่ออายุวีซ่านักเรียนในแต่ละครั้งนั้น ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมเอกสาร การถ่ายรูป การต่อประกันสุขภาพ ตลอดจนการรอวีซ่าอนุมัติ จะต้องใช้เวลารวมทั้งสิ้นประมาณสามเดือน หมายความว่า นักศึกษาไทยเพียงจะศึกษาในประเทศมาเลเซียไปได้เพียง 7 - 8 เดือน ก็ต้องเตรียมตัวยื่นขอต่อวีซ่านักเรียน โดยมหาวิทยาลัยต้นสังกัดมีหน้าที่ยื่นเรื่องขอต่อวีซ่าให้กับนักศึกษาต่างชาติในสังกัดของตน และในช่วงระหว่างรอผลอนุมัติการต่อวีซ่านั้น นักศึกษาจะไม่มีหนังสือเดินทางสำหรับใช้เดินทางออกนอกประเทศมาเลเซีย เดือดร้อนสำหรับนักศึกษาไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งจะเดินทางกลับบ้านบ่อยกรณีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในรัฐเคดะห์ ทางมหาวิทยาลัยอนุโลมให้นักศึกษาไทยสามารถยื่นขอต่ออายุวีซ่านักเรียนได้ล่วงหน้าสามเดือน โดยให้ยื่นเอกสารอื่น ๆ ก่อน สำหรับหนังสือเดินทางนั้น ให้นักศึกษาไทยตรวจสอบในระบบ (ออนไลน์) เมื่อพบว่ขั้นตอนการขออนุมัติวีซ่ามีความก้าวหน้าไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ให้นักศึกษาไทยนำหนังสือเดินทางมามอบให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ หลังจากนั้นผลการอนุมัติวีซ่ามักจะออกโดยใช้เวลาประมาณ 7-14 วัน

ความยุ่งยากในกระบวนการยื่นขอต่ออายุวีซ่านักเรียนยังมีอีกหลายประการ อาทิ ความล่าช้าและความผิดพลาดในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยซึ่งมีหน้าที่ยื่นขอต่อวีซ่าให้แก่ นักศึกษาต่างชาติ มีการเปลี่ยนตัวพนักงานบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความชำนาญในการทำงาน บางครั้งเอกสารประกอบการยื่นขอต่อวีซ่าของนักศึกษาต่างชาติหาย ทำให้วีซ่าขาด นักศึกษาต้องเสียเวลาในการเตรียมเอกสารใหม่และยังต้องเสียค่าปรับวีซ่าขาดด้วย บางมหาวิทยาลัย (และบางกรณี) มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการยื่นขอต่อวีซ่าด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลักยังให้ข้อมูลอีกว่า ระเบียบการยื่นขอต่อวีซ่านักเรียนของทางการมาเลเซียมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย โดยในช่วงเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกำลังศึกษาอยู่นั้น มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในระเบียบการขอต่ออายุวีซ่านักเรียนแทบจะทุกปี มีอะไรใหม่ ๆ เกิดขึ้นเกือบจะทุกปี

กุญแจสำคัญของการปรับตัวขณะศึกษาในประเทศมาเลเซีย เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องการต่ออายุวีซ่านักเรียน และการต้องเผชิญกับระบบการศึกษาและระบบสังคมที่แตกต่าง ผู้ให้ข้อมูลหลักเกือบทั้งหมดปรับตัวโดยการเข้าไปรวมกลุ่มกับ เครือข่ายชุมชนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย นักเรียนไทยเหล่านี้ไม่ได้เปลี่ยนใจยกเลิกความฝันของตนเองแล้วหนีกลับ ประเทศไทยเมื่อต้องเผชิญกับความยุ่งยากในต่างแดน แต่ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะรวมตัวเข้าสู่เครือข่ายชุมชนนักศึกษาไทยใน มหาวิทยาลัยที่ตนเองสังกัด การปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นทั้งแบบเผชิญหน้าและผ่านชุมชนเสมือน (Social Networks and Virtual Community) สมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซียและชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในมาเลเซียกลายเป็นพื้นที่ ปลอดภัย (Comfort Zone) ช่วยสร้างขวัญกำลังใจ คอยให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในขณะศึกษาและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศมาเลเซีย แม้ว่าหลายคนจะเคยกลัวว่าการเกาะกลุ่มกับคนไทยจะมีผลต่อการพัฒนา ภาษาอังกฤษของตนเอง แต่สุดท้ายผู้ให้ข้อมูลหลักเหล่านี้ก็เลือกที่จะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเครือข่ายชุมชนนักศึกษาไทย

เครือข่ายชุมชนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียช่วยตอบสนองความต้องการของผู้ให้ข้อมูลหลักได้ ทั้งในเรื่องเรียน เรื่องชีวิตส่วนตัว และเรื่องทางสังคมนอกเวลาเรียน ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความพึงพอใจและสนใจที่จะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับใน ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาไทยด้วยกันในประเทศมาเลเซีย โดยในขณะที่ยังคงดำเนินชีวิตอยู่ในเครือข่ายชุมชนนักศึกษา ไทยนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักก็เปิดรับเพื่อนนักศึกษาชาวมาเลเซียและนักศึกษาต่างชาติอื่น ๆ เข้ามาอยู่ในโลกทางสังคมของตนเอง ด้วย การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของพวกเขาเกิดขึ้นทั้งในระหว่างนักศึกษาไทยด้วยกันและการปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรมกับเพื่อน นักศึกษาชาติอื่น ๆ การปฏิสัมพันธ์เหล่านี้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจนกลายเป็นแบบแผนที่ทำให้ผู้มีส่วนร่วมใน ความสัมพันธ์ทั้งหลายสามารถคาดการณ์การกระทำระหว่างกันได้

ความสัมพันธ์กับถิ่นฐานบ้านเกิด ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียกับประเทศไทยบ้านเกิดนั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักยังคงมีความผูกพันกับประเทศไทยตลอดเวลาที่ศึกษาและใช้ชีวิตอยู่ในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความผูกพันที่มีต่อบิดามารดาซึ่งยังคงอาศัยอยู่ในประเทศไทย พวกเขายังคงแสวงหาและบริโภควัฒนธรรม ไทยแม้อยู่ไกลบ้าน เช่น ยังพูดภาษาไทยสลับกับภาษามลายูในการสื่อสารระหว่างกัน นิยมติดตามรายการบันเทิงทางวิทยุและ โทรทัศน์ของไทยผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ยังคงติดตามสถานการณ์ข่าวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยโดยเฉพาะสถานการณ์ความไม่ สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังชอบรับประทานอาหารไทย ซึ่งหารับประทานได้ไม่ยากนักในประเทศมาเลเซีย และหลายคน ชอบที่จะนำขนมและอาหารกระป๋องสำเร็จรูปจากประเทศไทยเพื่อเก็บไว้รับประทานในประเทศมาเลเซียด้วย นักศึกษาไทยใน ประเทศมาเลเซียยังคงเดินทางไปกลับระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียอย่างสม่ำเสมอ (โดยเฉลี่ยประมาณ 1 ครั้งต่อเดือน) แต่นี้ก็ไม่ได้หมายความว่ากิจกรรมข้ามพรมแดนของคนไทยและวัฒนธรรมไทยจะดำเนินไปราวกับว่าปราศจากความจำกัด ความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับอธิปไตยตั้งแต่สองชาติขึ้นไป ฉะนั้น กิจกรรมข้ามพรมแดน ของผู้คนและวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นได้ตามโอกาสและข้อจำกัดทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศที่เกี่ยวข้อง ความ ผูกพันต่อบ้านเกิดและความสัมพันธ์ที่มีต่อกันภายในเครือข่ายชุมชนนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซีย เป็นสองลักษณะที่สำคัญ ของการปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตในต่างแดน

ข้อเสนอแนะ

การไหลออกจากระบบการศึกษาไทยอย่างต่อเนื่องของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นนักเรียนที่มี ทักษะทางภาษาและวิชาการอยู่ในระดับดีหรือดีมาก โดยหันไปเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในประเทศมาเลเซีย นับว่าเป็น ปัญหาสมองไหลของระบบการศึกษาไทย สภาวะสมองไหล (Brain Drain หรือ Human Capital Flight) กล่าวโดยง่าย หมายถึง การอพยพออกจากประเทศของบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถหรือมีทักษะเฉพาะด้าน ในการวิจัยนี้ ประเทศไทยได้ สูญเสียนักเรียนซึ่งมีทักษะ ออกจากระบบอุดมศึกษาของไทย และนักเรียนไทยย้ายถิ่นเหล่านี้มีโอกาสดำรงถิ่นฐานถาวรใน ต่างประเทศภายหลังสำเร็จการศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ศูนย์ อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะในภาคใต้ของไทย เพื่อลดสถานะการไหลออกจากระบบการศึกษาไทยของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

1. มหาวิทยาลัยในพื้นที่ภาคใต้ของไทยควรพัฒนาหลักสูตรนานาชาติซึ่งใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในสาขาวิชาที่ อยู่ในความต้องการของนักเรียนไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อลดความสำคัญของปัจจัยผลักดันที่จะทำให้นักเรียนไทยต้อง ตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในต่างประเทศ

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษามุสลิมในประเทศไทยให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจและดำเนินชีวิตสอดคล้องตามความเชื่อและวัฒนธรรมชุมชนได้ขณะศึกษาในระบบการศึกษาของไทย เช่น เครื่องแบบการแต่งกายของนักศึกษามุสลิม การให้บริการอาหารฮาลาลภายในโรงอาหารของมหาวิทยาลัยอย่างหลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการ การสนับสนุนการก่อตั้งชมรมมุสลิมและกิจกรรมของชมรมมุสลิมในสถานศึกษา ตลอดจนสถานที่ละหมาดที่สง่างามและเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษามุสลิมในมหาวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อลดความสำคัญของปัจจัยเกื้อหนุนที่ส่งผลให้นักเรียนไทยมุสลิมจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในประเทศมุสลิม

3. มหาวิทยาลัยโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ของไทยควรมีการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง และเนื่องจากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อต่างประเทศของนักเรียนด้วย ฉะนั้น การประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจให้เลือกศึกษาต่อภายในประเทศ จึงควรประชาสัมพันธ์ให้ถึงกลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนด้วย

4. การให้ทุนการศึกษากับนักเรียนมุสลิมที่มีผลการเรียนดี และ/หรือ มีทักษะเฉพาะด้านซึ่งสอดคล้องกับสาขาวิชาเรียน เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของไทย เช่น นักเรียนที่มีทักษะภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอาหรับ นักเรียนที่มีทักษะคอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

5. การพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษา และ/หรือ ที่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนาอิสลาม ที่สามารถแข่งขันกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านได้ เช่น พัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดคล้องตามความเชื่อของหลักศาสนาอิสลาม มีสื่อการเรียนการสอนที่ดี มีคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ สถาบันการศึกษามีข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและวิจัยกับสถาบันการศึกษาชั้นนำในระดับนานาชาติ มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาการในต่างประเทศ เป็นต้น

6. นักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มเป็นผู้มีความสามารถทางภาษาและวิชาการ โอกาสที่อาจเกิดจากมายาคติ เช่น การเหมารวมว่านักเรียนมุสลิมที่ศึกษาต่อในประเทศมุสลิมเป็นพวกไม่มีความสามารถทางวิชาการ หรือการเหมารวมว่านักเรียนมุสลิมที่ไปศึกษาต่อในประเทศมุสลิมเป็นแนวร่วมกลุ่มแบ่งแยกดินแดนหรือขบวนการก่อความไม่สงบในประเทศไทย โอกาสและมายาคติเหล่านี้ จำเป็นต้องได้รับการจัดและแก้ไขให้เกิดความเข้าใจใหม่ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการอยู่ร่วมกัน พัฒนาร่วมกัน นักเรียนมุสลิมได้รับการยอมรับและต้อนรับในระบบการศึกษาของไทย

7. รัฐบาลไทยควรสนับสนุนให้สถานเอกอัครราชทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน จัดตั้งสมาคมหรือชมรมนักศึกษาไทยในประเทศต่าง ๆ โดยอาจเชื่อมโยงกับชุมชนไทยในต่างประเทศ ส่งเสริมกิจกรรมสานสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาของนักศึกษาไทยในต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาไทยมีความยึดมั่นผูกพันกับประเทศไทยบ้านเกิด ดำเนินยุทธศาสตร์ตั้งแต่ก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ยุทธศาสตร์ขณะศึกษาในต่างประเทศ และยุทธศาสตร์ภายหลังสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ เพื่อให้นักศึกษาเหล่านี้เป็นทุนทรัพยากรมนุษย์ให้กับประเทศ ในการเพิ่มขีดความสามารถสำหรับรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน และสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน

คำขอบคุณ

การวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนขององค์กรหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ สมาคมนักศึกษาไทยในมาเลเซีย ชมรมนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซีย และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์อย่างยิ่งตลอดการดำเนินงานวิจัย

ขอขอบคุณนักศึกษาไทยในประเทศมาเลเซียทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูล สุดท้ายขอขอบคุณมหาวิทยาลัยทักษิณ สำหรับทุนสนับสนุนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] Ministry of Higher Education. (2011). **Education development plan for Malaysia (2001-2010)**. Malaysia. Retrieved 20 October 2016, from www.moe.gov.my.
- [2] Thai Student Association in Malaysia. (2016). **TSAM Profile - An Overview**. Retrieved 20 October 2016, from <https://mytsam.org/overview/>.

- [3] Thai Student Association in Malaysia. (2016). **TSAM Membership – Overall and Statistics**. Retrieved 20 February 2017, from <https://mytsam.org/overall-statistics/>.
- [4] โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้. (2559, 11 สิงหาคม). “ศอ.บต.จัดตั้งศูนย์ประสานงานนักศึกษาไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในต่างประเทศ”, ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2560, จาก <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/th/9252>.
- [5] กุศล สุนทรธาดา. (2543). “การย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศของแรงงานไทยในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจ”, ใน คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา. **การประชุมวิชาการระดับชาติ สาขาสังคมวิทยา ครั้งที่ 1**. 873-908. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา.
- [6] กุชม ยามิ่งรุเต็ง และมูท่าหมัด สาแลบิง. (2552). “การย้ายถิ่นของนักเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศมาเลเซีย”, **วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 3(2): 141-152. สืบค้นได้ใน www.huso.tsu.ac.th/huso_mag/journal/0302/030206DT.pdf
- [7] สุภากร จันทวานิช. (2540). **การย้ายถิ่นข้ามชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก: ปัญหาและแนวโน้ม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [8] ศันสนีย์ จันทรอานุกาพ. (2554). **ชีวิตนักเรียนไทยในต่างแดน สังคมวิทยาการย้ายถิ่น กรณีเรียนจบไม่กลับบ้าน**. สงขลา : เจริญทองการพิมพ์.
- [9] Liew Chei Siang. (2012). “ Analisis Kepuasan Terhadap Program Pengajian Dalam Kalangan Pelajar Antarabangsa di Malaysia” , **PROSIDING PERKEM VII**, JILID 2 (2012), 1019-1031. Retrieved 20 October 2016, from http://www.ukm.my/fep/perkem/pdf/perkemVII/PKEM2012_4A5.pdf.
- [10] Abd Hair Awang, Zaimah Ramli, Izzurazlia Ibrahim. (2012). “ Faktor tarikan pelajar siswazah antarabangsa ke universiti penyelidikan di Malaysia: GEOGRAFIA Online TM”, **Malaysia Journal of Society and Space**. 8(6), 32-41. Retrieved 20 October 2016, from <http://www.ukm.my/geografia/images/upload/4.geografia-sept%202012-abd%20hair-si-ppspp-ed%20kat1.pdf>.
- [11] Hassan bin Hushin, Nurfarahiyah binti Mahmud. (2009). “ Tinjauan Kategori Masalah Dalam Kalangan Pelajar Antarabangsa”, **UNIVERSITI TEKNOLOGI MALAYSIA, SKUDAI, JOHOR DARUL TAKZIM. Teknik Dan Vokasional, Tahun (2009), 1-7**. Retrieved 20 October 2016, from http://eprints.utm.my/10263/2/Nurfarahiyah_binti_Mahmud.pdf.
- [12] Riki Taufiki, Amir Hasan Dawi. (2013). “ Isu Sosial dan Akademik dalam Kalangan Pelajar Antarabangsa Indonesia di Universiti Pendidikan Sultan Idris ”, **Jurnal Pendidikan Bitara UPSI**. 6 (2013), 1-10. Retrieved 20 October 2016, from <http://jpbu.upsi.edu.my/images/Jurnal.Vol6.Siri5/PB14.pdf>.
- [13] Klimaviciute Luka. (2017). **To Stay or Not to Stay: The Calculus for International STEM Students in the United States**. Retrieved 20 October 2016, from <http://www.migrationpolicy.org/article/stay-or-not-stay-calculus-international-stem-students-united-states>.
- [14] Gungor, N. D. and Tansel, A. (2007). “ Brain Drain from Turkey: An Investigation of Students’ Return Intentions ”, **Economic Research Center Working Papers in Economics 07/01 January 2007**. Retrieved 20 October 2016, from <http://repec.iza.org/dp2287.pdf>
- [15] ศูนย์แนะนำการศึกษาต่อต่างประเทศ. (ม.ป.ป.). **การศึกษาต่อประเทศมาเลเซีย**. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://www.educatepark.com>.
- [16] Talebloo and Baki. (2013). “Challenges faced by international postgraduate students during their First Year of studies” , **International Journal of Humanities and Social Science**. 3(13), 138-145. Retrieved 20 October 2016, from http://www.ijhssnet.com/journals/Vol_3_No_13_July_2013/17.pdf.
- [17] Wan, Shahrina, Nordin, Radzuan and Razali. (2013). “ International students' cultural experiences: exploring socio-cultural and academic adjustment in Malaysian universities”, **Recent Advances in Modern Educational Technologies**. ISBN: 978-1-61804-180-7. Retrieved 20 October 2016, from <http://www.wseas.us/e-library/conferences/2013/Morioka/EDU/EDU-03.pdf>.